



Techniek: Doelgericht schrijven

Bouwplannen voor teksten

1 Werken met bouwplannen

Zakelijke teksten zijn te beschouwen als een vraag-en-antwoordspel. De lezer heeft vragen over het thema en de schrijver beantwoordt deze vragen. Welke vragen de lezer stelt, is afhankelijk van het thema. Een gebruiksaanwijzing raadpleeg je met een ander doel dan de flyer die je bij een popfestival in je hand krijgt gedrukt. Bij het componeren van zijn tekst, zal de schrijver **inspelen op de vragen van de lezer**. En natuurlijk beantwoordt u als schrijver vooral de vragen waarvan u denkt dat de lezer die stelt.

Als u bijvoorbeeld een tekst schrijft met als thema 'een nieuw pleinrooster' voor het team, gaat u vragen beantwoorden als 'Wat houdt dat nieuwe rooster in?', 'Waarom moet er een nieuw pleinrooster komen?', 'Tot wanneer is dat nieuwe rooster geldig?' en 'Wat moet ik doen als dat rooster me niet schikt?'

1.1 Aanpak vooraf

Om grip te krijgen op de materie kunt u eerst een mindmap maken. Het helpt vaak enorm om alles wat door uw hoofd flitst eerst maar eens op een paar vellen papier te zetten. Pak een groot vel papier, vraag eventueel een of twee collega's erbij en maak een landkaart van al die ideeën.

Wie een tekst schrijft, doet er dus goed aan eerst de belangrijkste vragen over dat thema op een rij te zetten. Vervolgens beantwoordt u die vragen heel kort. Vaak kunt u bij die korte antwoorden nieuwe vragen koppelen. Afhankelijk van het soort tekst dat u schrijft, stelt u andere soorten vragen. Een leertekst vraagt om kennis- en inzichtvragen. In een beleidsnota zal het eerder om analysevragen gaan.

Zo ontstaat er een netwerk van vragen en antwoorden. U noemt dat het bouwplan of structuurschema. Met dat structuurschema op uw prikbord gaat u vervolgens de informatie zoeken en ordenen. En pas dan gaat u schrijven. Omslachtig? Beslist niet.

Aan deze werkwijze zitten enorm veel voordelen. Het belangrijkste voordeel is wel dat u uzelf dwingt om gericht op zoek te gaan naar informatie. Veel schrijvers beginnen als een kip zonder kop informatie te zoeken voordat ze met schrijven beginnen. Zij zitten opgezadeld met bergen materiaal waar ze zich doorheen moeten worstelen.

Door te werken met vragen kunt u echter gericht op zoek gaan naar informatie. Een ander voordeel is dat u veel meer uitgaat van wat de lezer wil weten. En bovendien helpt deze aanpak bij het ordenen van de tekst.

1.2 Thema vaststellen

Al deze vragen gaan over een thema. Wie een tekst schrijft kent dat thema natuurlijk. Maar het is nog niet zo makkelijk om het thema zó te formuleren dat er gemakkelijk productieve



vragen over zijn te stellen. In deze vraag-en-antwoordaanpak luistert het formuleren van dat thema wel nauw.

Bijvoorbeeld: de wet op het Passend Onderwijs wordt ingevoerd, en daarmee heeft de school een zorgplicht voor iedere leerling die wordt aangemeld, ook leerlingen met een beperking. U ziet wel mogelijkheden en wilt graag zulke leerlingen opvangen. U wilt een nota schrijven waarin u hiervoor pleit.

Het thema bestaat altijd uit een zelfstandig naamwoord met eventueel wat toevoegingen om het te verduidelijken, bijvoorbeeld: 'Invoering Passend Onderwijs op onze school'.

Vragen hierbij zouden kunnen zijn:

1. Welke zorgbreedte gaan we in het kader van Passend Onderwijs aanbieden?
2. Waarom maken we deze keuze?
3. Hoe gaan we deze zorgbreedte realiseren?
4. Wat zijn de consequenties voor de school?

Als de ouders bezorgd zijn over de gevolgen van het toelaten van leerlingen met een beperking voor hun kind, zouden zij een nota kunnen schrijven onder de titel 'Alle inzet voor onze kinderen'. Dat is een heel ander perspectief. De vragen die daarin beantwoord worden zijn bijvoorbeeld:

1. Gaat de aandacht voor extra leerlingen met een beperking ten koste van de aandacht voor de andere leerlingen?
2. Heeft de school voldoende personeel om bij invoering van Passend Onderwijs meer leerlingen aan te kunnen die veel aandacht nodig hebben?
3. Welke moeilijkheden zijn er nu al binnen de groepen vanwege verschillen tussen leerlingen?
4. Hoe kan de aandacht voor onze kinderen die nu al op school zitten zo goed mogelijk georganiseerd worden?

1.3 Structuur kiezen

Voor het schrijven van de tekst zijn verschillende structuren mogelijk.

1.3.1 Probleemstructuur

De probleemstructuur is van toepassing op teksten die een probleem bespreken. Veel verkennende nota's kunnen opgebouwd worden met de probleemstructuur. Het thema van een probleemstructuur is altijd een ongewenste situatie.

De standaardvragen zijn:

1. Wat is het probleem precies?
2. Waarom is het een probleem?
3. Wat zijn er de oorzaken van?
4. Wat is ertegen te doen?

De vragen kunnen zo nodig onderverdeeld worden in subvragen.



1.3.2 Maatregelstructuur

De maatregelstructuur is geschikt voor teksten waarin een voorstel wordt gedaan of een advies wordt gegeven.

Standaardvragen zijn:

1. Wat is de maatregel precies?
2. Waarom is de maatregel nodig?
3. Hoe wordt de maatregel uitgevoerd?
4. Wat zijn de effecten van de maatregel?

De vragen kunnen zo nodig onderverdeeld worden in subvragen.

1.3.3 Evaluatiestructuur

Opiniërende teksten zijn vaak gebaseerd op de evaluatiestructuur. U bespreekt in zo'n tekst bijvoorbeeld de voors en tegens van een plan. Het thema in een dergelijk stuk is datgene wat beoordeeld wordt.

De standaardvragen zijn:

1. Wat zijn de relevante eigenschappen ervan?
2. Wat zijn de positieve effecten?
3. Wat zijn de negatieve effecten?
4. Hoe luidt het totaaloordeel?

De vragen kunnen zo nodig onderverdeeld worden in subvragen.

1.3.4 Handelingsstructuur

De handelingsstructuur wordt veel gebruikt als iemand een instructie moet geven. De installatie van een softwarepakket bijvoorbeeld. Deze structuur is ook handig bij een brief waarin u wilt uitleggen hoe iemand te werk moet gaan bij de introductie van een nieuwe medewerker.

De standaardvragen zijn:

1. Wat is het doel van de handeling?
2. Wat zijn de voorwaarden ervoor?
3. Hoe verloopt de handeling in grote lijnen?
4. Hoe worden de deelhandelingen uitgevoerd?
5. Hoe wordt de uitkomst van de handeling gecontroleerd?

De vragen kunnen zo nodig onderverdeeld worden in subvragen.



1.3.5 Ontwerpstructuur

De ontwerpstructuur wordt gebruikt in teksten waarin een ontwerp van iets wordt gepresenteerd. Een nieuwe organisatiestructuur bijvoorbeeld of een slimmer postverwerkingssysteem. De ontwerpstructuur kan gebruikt worden voor iets wat nog gemaakt moet worden maar leent zich ook prima voor iets wat al functioneert.

De standaardvragen zijn:

1. Waartoe dient het?
2. Aan welke eisen moet het voldoen?
3. Welke middelen worden er gekozen?
4. Hoe ziet het ontwerp eruit?
5. Wat is de waarde van het ontwerp?

De vragen kunnen zo nodig onderverdeeld worden in subvragen.

1.3.6 Onderzoeksstructuur

De onderzoeksstructuur is geschikt voor teksten over een voorgenomen onderzoek maar ook over een afgerond onderzoek.

De standaardvragen zijn:

1. Wat wordt er precies onderzocht?
2. Volgens welke methode verloopt het onderzoek?
3. Wat zijn de resultaten van het onderzoek?
4. Wat zijn de conclusies uit het onderzoek?

De vragen kunnen zo nodig onderverdeeld worden in subvragen.

Bron:

<http://www.leren.nl/cursus/professionele-vaardigheden/schrijven/>